

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 10.6.2002

59. vuosikerta

Numero 2

Sivu 7

Lämpösumma on oiva apu omenanviljelyssä

Omenat kypsyvät, kun lämpösumma on riittävä. Lämpösumma kertoo myös sen, mitkä lajikkeet soveltuvat kullekin paikkakunnalle ja paikallisoloihin. Omenalajike voi nimittäin talvehtia väärälläkin viljelyalueella, mutta ei silti välttämättä kuki ja tuota runsaasti kypsää hedelmää epäsuotuisassa lämpötilassa.

Omenoiden kehitystä kuvaa kasvukauden tehoisa lämpösumma. Se muodostuu vuorokausien keskilämpötilojen summista, kun keskilämpötilasta on ensin vähennetty viisi astetta. Lämpösummat kuvaavat esimerkiksi kukinta-ajan, useiden kasvintuhoojien esiintymisen omenatarhassa ja sadon poimintakypsyyden.

Suomi jaettu kasvuvyöhykkeisiin

Ilmatieteen laitos on jakanut Suomen lämpösummien avulla useaan kasvuvyöhykkeeseen. Niiden avulla voidaan arvioida, miten puutarhakasvit menestyvät eri paikkakunnilla. Lämpösummat vaihtelevat vuosittain paljon. Esimerkiksi Lounais-Suomessa vaihtelu on 1200 - 1500 astetta, jolloin kylmimpinä vuosina esimerkiksi talviomenat hädintuskin valmistuvat.

Lämpösumma kertoo sadon valmistumisen

MTT:n puutarhatuotannossa on seurattu vuosien aikana eri omenalajikkeiden valmistumisaikoja Piikkiössä ja eräillä muilla paikkakunnilla. Lämpösumma on kuvannut 3 päivän tarkkuudella sadon kypsymisen, kun eri vuosien väliset vaihtelut kalenterista laskien ovat olleet jopa 20-40 päivää.

Sadon kypsymisen ja varasto-ominaisuuksien perusteella omenat on jaettu kesälajikkeisiin, aikaisiin ja myöhäisiin syyslajikkeisiin sekä talvilajikkeisiin. Kesä- ja aikaiset syyslajikkeet ovat heti sadonkorjuun jälkeen nauttavissa, mutta myöhäiset syyslajikkeet ja talvilajikkeet vaativat 1-4 viikkoa kestävän varastokypsytyksen 3-5 asteessa. Myöhäisimmät lajikkeet myös säilyvät pisimpään, jopa 10 viikkoa, kauppakelpoisina. Varastointiajan jälkeen oikein säilytetty omena säilyy huoneen lämmössä syötävänä (?) vähintään 1-2 viikkoa. Vuosittaiset vaihtelut ovat tosin suuria, mutta nämä ajat toteutuvat yleensä huononakin vuotena.

Lämpösumma suunnittelun ja markkinoinnin apuna

Lämpösumman avulla voidaan arvioida, miten eri lajikkeiden soveltuvat paikallisiin oloihin. Kun sadon vaatimaan lämpösummaan lisätään vielä 100-200 astetta kasvien hyvään tuleentumiseen, saadaan omenalajikkeille menestymisalueet. Ammattimaista omenanviljelyä voidaan siten suunnitella alueille, joissa kasvukauden lämpösumma ylittää keskimäärin 1300-1500 asteeseen eli käytännössä Salpausselän eteläpuolelle. Harrastuksena kesä- ja syyslajikkeita voidaan kasvattaa jopa Oulussa ja Tornionjokilaaksossa, mutta siellä jokavuotinen sato ei ole varma.

Elokuun puolivälissä lämpösumma antaa tietoa kauppaa varten siitä, milloin eri lajikkeet valmistuvat. Viljelijä voi summan avulla määrittää täsmällisen sadonkorjuuajan. Silti sadon kypsyttä täytyy tarkkailla. Tämä on erityisen tärkeää hellekesän jälkeen, koska silloin omenat tulevat helposti ylikypsiksi, ja sadon varastointi epäonnistuu tai laatu on huono.

Ilmatieteen laitos tiedottaa lämpösummasta, mutta tieto on harvoin riittävän tarkka paikallisen viljelmän oloihin. Tästä syystä onkin järkevää hankkia tarhakohtainen lämpösummamittari hyvin varustetusta puutarhaliikkeestä. MTT:n puutarhatuotanto on valmistanut puutarhakasvien kasvun kuvaamiseen Peltotohtori-tietokoneohjelman. Se on tänä vuonna koekäytössä usealla viljelmällä ja tulee yleisempään käyttöön vuonna 2003.

Risto Tahvonen, Hilma Kinnanen ja Arto Ylämäki, MTT

*Lisätietoja: Koetoiminta ja käytäntö 2/2002: 7
risto.tahvonen@mtt.fi
puh. (02) 477 2200*